

رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای روان شناختی با الگوهای ارتباطی زناشویی: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی

The relationship between marital quality and satisfaction of basic psychological needs with marital communication patterns: the mediating role of marital intimacy

Keywan Lotfi

M. A. Department of Educational Psychology,
 Islamic Azad University of Kermanshah

Dr. Aras Rasouli*

Assistant Professor, Islamic Azad University of
 Kermanshah

کیوان لطفی

دانشجوی کارشناسی ارشد. گروه مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد

اسلامی

دکتر آراس رسولی (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه

Abstract

This research was conducted with the aim of determining the relationship between marital quality and satisfaction of basic psychological needs with marital communication patterns by mediation rule of marital intimacy. This study is a descriptive-correlation research by path analysis method. The statistical population of the present study included all marital workers of Kermanshah in the academic year of 2017-18. The sample size in this study was 400 (200 females and 200 males), which was selected by available sampling method. To collect data, four questionnaires A: Communication Patterns (CPQ), B: Marital Intimacy Scale (MIS- 17, and C: Marital Quality Scale (RDAS) were used. A questionnaire was used to satisfy the basic needs of the subject. To analyze the data, descriptive statistics (mean, standard deviation, mean) and inferential statistics (path analysis) were used and analyzed by AMOS statistical software. The results showed that the relationship between the satisfaction of basic needs and marital quality with the pattern of mutual constructive relationship with marital intimacy mediation was 0.63, with the mutual avoidance pattern by marital intimacy (-0.65) and the relationship of expectation / withdrawal with mediation of intimacy Marriage was equal to -0.52, which is more than the direct relation of marital quality and satisfaction of basic needs with communication patterns. Accordingly, the effect of marital intimacy mediation was significant ($P = 0.05$). Based on the findings, it can be concluded that marital intimacy can play a positive role in promoting the relationship between marital quality, satisfaction of psychological needs and marital communication patterns.

Keywords: marital quality, satisfaction of basic psychological needs, marital communication patterns and marital intimacy.

چکیده

این پژوهش با هدف رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای روان شناختی با الگوهای ارتباطی زناشویی: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی اجرا شد. این مطالعه توصیفی، همبستگی از نوع تحلیل مسیر است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه فرهیگیان متأهل شاغل شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. حجم نمونه در این پژوهش ۴۰۰ نفر (۲۰۰ زن و ۲۰۰ مرد) بود، که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. جهت جمع آوری داده‌ها از چهار پرسشنامه الف: الگوهای ارتباطی (CPQ)، ب: مقیاس صمیمیت زناشویی (MIS-17)، ج: مقیاس کیفیت زناشویی (RDAS) و د: پرسشنامه ارضای نیازهای اساسی گنیه استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، میانگین) و از آمار استنباطی (آزمون تحلیل مسیر) استفاده و به وسیله نرم افزار آماری AMOS مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که رابطه ارضای نیازهای اساسی و کیفیت زناشویی با الگوی ارتباط سازنده متقابل با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با ۰/۶۳، با الگوی اجتناب متقابل با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با -۰/۶۵ و با ارتباط توقع/کناره‌گیری با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با -۰/۵۲ بوده است که بیشتر از رابطه مستقیم کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای اساسی با الگوهای ارتباطی بوده و بر همین اساس اثر میانجی‌گری صمیمیت زناشویی معنادار بوده است ($P = 0.05$). می‌توان نتیجه گرفت که صمیمیت زناشویی می‌تواند نقشی مثبت در ارتقای رابطه کیفیت زناشویی، ارضای نیازهای روان شناختی و الگوهای ارتباطی زناشویی داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: کیفیت زناشویی، ارضای نیازهای اساسی روان شناختی، الگوهای ارتباطی زناشویی و صمیمیت زناشویی.

مقدمه

برای یک ازدواج رضایت بخش، زن و شوهر نیازمند برقراری ارتباطی موثر و کارآمد هستند (کاراهان^۱، ۲۰۰۷). بر پایه نظر اکثر صاحب‌نظران عرصه ازدواج، این پدیده به عنوان رسمی مهم در اغلب جوامع (ماداتیل و بندشوف^۲، ۲۰۰۸) مستلزم برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد است (کاراهان، ۲۰۰۷). بسیاری از پژوهش‌ها نشان داده‌اند ارتباط زناشویی کارآمد پیش‌بینی کننده قوی کیفیت زناشویی (لدبتر^۳، ۲۰۰۹) و در مقابل ارتباط زناشویی ناکارآمد سرچشمه عمده نارضایتی است (گاتمن، ۱۹۹۳). بر همین پایه می‌توان گفت مشکلات ارتباطی شایع‌ترین و مخرب‌ترین مشکلات در ازدواج‌های شکست خورده هستند (گارمن^۴، ۲۰۰۸؛ یالچین^۵ و کاراهان، ۲۰۰۹). چرا که الگوهای ارتباطی ناکارآمد، موجب می‌شود مسائل مهم زندگی مشترک، حل نشده باقی بمانند و منبع تعارض تکراری در بین زوجها شوند (ژانگ^۶، ۲۰۰۷). وقتی زوجین از الگوهای ارتباطی مؤثر استفاده می‌کنند، انتقال و درک واضحی از محتوا و قصد هر پیامی دارند، نیازهای روانی یکدیگر را ارضا می‌کنند و ارتباط و شرکت در اجتماع را تداوم می‌بخشند (جاویدی، سلیمانی، احمدی و صمدزاده، ۱۳۹۲). زن و شوهر در سایه پیمان زناشویی شان و همچنین ارتباطی که با هم برقرار نموده‌اند، خواستار رضای نیازهای خود در جنبه‌های مختلف زندگی از جمله نیازهای اساسی روان‌شناختی هستند. طبق تئوری خود تعیین‌گری^۷ (SDT)، نوسانات در میزان ارضای نیازهای روان‌شناختی بنیادی، به طور مستقیم نوسانات بهزیستی شخص را پیش‌بینی می‌کند (دسی و رایان، ۲۰۰۷). ارضای نیازهای اساسی چه به نحو مطلوب و چه به نحو نامطلوب ممکن است با ابعاد مختلف زندگی از جمله ارتباطات فردی و بین‌فردی و همچنین در ارتباط با رابطه زناشویی دخیل باشد (رودباری، ۱۳۹۰). اگر زوجین دارای الگوهای ارتباطی موثری باشند و همچنین نیازهای اساسی روان‌شناختی آن‌ها در کنار یکدیگر ارضا شوند، رابطه آن‌ها به احتمال قوی دارای کیفیت بیشتری خواهد بود. کیفیت زناشویی یکی از مؤلفه‌های کیفیت زندگی است و همواره آرزوی بشر بوده است (فریش، ۲۰۰۶). همچنین فریش^۸ (۲۰۰۶)، معتقد است که کیفیت زندگی به شکل آشکار یا پنهان در نقطه مقابل کمیّت قرار می‌گیرد و منظور از آن، سال‌های عمر است که ممکن است عالی، رضایت‌بخش و لذت‌بخش باشد. یکی از حیطه‌های کیفیت زندگی، کیفیت رابطه زناشویی است. کیفیت رابطه زناشویی فرایندی است که به واسطه میزان تعارض زناشویی، اضطراب در رابطه و توافق در تصمیم‌گیری مشخص شده است و ابراز رضایت بالا از رابطه، داشتن نگرش‌های مثبت به همسر و سطوح پایین خصومت و رفتارهای منفی نشان‌دهنده کیفیت رابطه زناشویی مطلوب است (روبلز، اسلاتچر، ترومبلو و مک‌گین^۹، ۲۰۱۴). از طرفی هم یکی از نمودهای زندگی اجتماعی انسان، وجود تعامل سازنده میان انسان‌ها و برقرار بودن عشق به هم‌نوع و ابراز صمیمیت و همدلی به یکدیگر است (ادالتی و رودزون^{۱۰}، ۲۰۱۰). مطالعات و تجارب بالینی نشان می‌دهد که ریشه بسیاری از مشکلات زناشویی، کمبود صمیمیت و وجود مشکلات ارتباطی بین همسران است (باگاروزی^{۱۱}، ۲۰۰۱). به نظر استرنبرگ^{۱۲} صمیمیت، احساساتی است که نزدیکی، تعلق و تماس را ایجاد می‌کند و یک نزدیکی، تشابه و روابط شخصی عاشقانه یا هیجانی با شخص دیگر است (اعتمادی، امین‌جعفری و شاه‌سیاه، ۱۳۹۳). استرنبرگ در مدل سه وجهی خود از عشق، صمیمیت را احساس نزدیکی با دیگری می‌داند و معتقد است که مشارکت و همدلی با نیازهای طرف مقابل در زندگی خانوادگی، صمیمیت را به دنبال دارد (پاتریک، سلز، گیوردانو و تولرود^{۱۳}، ۲۰۰۷). بر همین اساس نظریه پردازان خانواده به اهمیت پیوند صمیمانه میان همسران تأکید می‌کنند و آن را برای ایجاد هویت خانوادگی مطمئن لازم می‌دانند و صمیمیت را کلید داشتن ازدواجی موفق و منبع مهم شادی، احساس معنا و رضایت زناشویی به شمار می‌آورند (پیلیج، لوتینجین، آریندل^{۱۴}، ۲۰۰۵). پژوهش فلود، جنادک و مون^{۱۵} (۲۰۱۸) نشان داد که میزان صرف وقت به صورت رو در رو و متقابل برای رابطه زناشویی توسط همسران (زنان و شوهران) با حمایت زناشویی بالا در ارتباط بود، اما تنها ادراکات هر کدام از

1. Karahan, T. F.

2. Madathil, J., & Benshoff, J.

3. Ledbetter, M. A.

4. Gurman, A. S.

5. Yalcin, M. B.

6. Zhang, Q.

7. Self-determination theory (SDT)

8. Frish

9. Robles, T. F., Slatcler, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M.

10. Edalati, A. & Redzuan, M.

11. Bagarozzi, D. A.

12. Strenberg

13. Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. & Tollerud, T. R.

14. Pielage, S., Luteinjin, F. & Arrindell, W.

15. Flood, Genadek & Moen

همسران از حمایت زناشویی صرف میزان وقت به صورت منفعل را پیش‌بینی کرد. پژوهش تقی‌یار، محمدی و زارعی (۲۰۱۵) نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین رضایت جنسی و تعهد زناشویی با صمیمیت زناشویی وجود دارد. یو، بارلت-هارینگ، دی و گنگاما^۱ (۲۰۱۴) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که رضایت جنسی به صورت معنی‌داری صمیمیت عاطفی برای زنان و شوهران پیش‌بینی کرد، در حالی که صمیمیت عاطفی به نظر نمی‌رسد که تأثیر معنی‌داری بر روی رضایت جنسی داشته باشد. در نهایت اعتمادی، جابری، جزایری و احمدی (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان دادند که ابعاد مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی همبستگی مثبت و معنادار دارند. حال می‌توان گفت که کار معلمی و کار تعلیم و تربیت رسالتی الهی و با ارزش است. بر این اساس پرداختن هر چه بیشتر به شرایط زندگی این قشر ضروری است و پیرو این امر انجام پژوهش‌هایی در زمینه زندگی شخصی آن‌ها ضروری می‌نماید. از طرفی هم دخالت و تأثیرگذاری فعال خانواده به عنوان مبدا ظهور و بروز عواطف انسانی، کانون صمیمانه‌ترین روابط میان افراد، در ارتباطات و تعاملات بین فردی امری به خوبی شناخته شده و مورد تأیید است، اما افزایش روزافزون مشکلات، نارضایتی و ناسازگاری زناشویی و نیز پیامدهای سوء آن، ضرورت و اهمیت توجه به موضوع روابط زوجین را برجسته ساخته است (دارویز و کوهاکي^۲، ۲۰۰۸). همچنین می‌توان نتایج این را در کاربست بالینی و درمانی کمک‌کننده درمانگران، خانواده‌ها و متولیان امر می‌باشد. بر اساس آنچه بیان گردید پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به رابطه علی‌کیفیت زناشویی بر اساس ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و الگوهای ارتباطی زناشویی با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی است؟

روش

این مطالعه توصیفی، همبستگی و از نوع تحلیل مسیر است. جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه فرهیگیان متأهل شاغل در شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. در این پژوهش بر اساس فرمول حجم نمونه کوکران، تعداد ۴۰۰ نفر (۲۰۰ زن و ۲۰۰ مرد) به عنوان نمونه آماری و با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند، که شرایط انتخاب نمونه آماری در این مطالعه عبارت بودند از شاغل در آموزش و پرورش، متأهل و حداقل یک‌سال از ازدواج آزمودنی‌ها گذشته باشد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از چهار پرسشنامه استفاده شد که عبارتند از:

پرسشنامه الگوهای ارتباطی^۳ (CPQ): این آزمون توسط کریستنسن و سالووی (۱۹۸۴) به منظور بررسی الگوهای ارتباطی متقابل زوج‌ها معرفی شد. این پرسشنامه ۳۵ سوال دارد (بهرامی، بابایی، فروهر، نظری و زهراکار، ۱۳۹۳). پایایی این پرسشنامه توسط هیوی و همکاران (۱۹۹۳) و با روش آلفای کرونباخ از ۰/۵۰ تا ۰/۷۸ را گزارش نمودند (به نقل از کشاورز افشار، اسدی، جهانیشی، و خاص محمدی، ۱۳۹۰). همچنین در ایران بین ۰/۷۲ تا ۰/۷۸ گزارش شده است (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۳).

مقیاس صمیمیت زناشویی^۴ (MIS-17): این مقیاس توسط تامپسون و واکر (۱۹۸۳) ساخته شده که ۱۷ سوال دارد و برای سنجیدن صمیمیت زناشویی زوجین تنظیم شده است. پایایی این مقیاس با ضریب آلفای ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ گزارش شده است (واکر و تامپسون، ۱۹۸۳؛ به نقل از ثنایی، هومن و علاقه‌بند، ۱۳۸۸). ضریب پایایی کل مقیاس در ایران با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد (نصراصفهانی، ۱۳۸۹).

مقیاس کیفیت زناشویی، فرم تجدید نظر شده^۵ (RDAS): این پرسشنامه توسط باسیبی، کران، لارسن و کریستنسن (۱۹۹۵) ساخته شده است و ۱۴ سوال دارد. اعتبار پرسشنامه نیز به شیوه آلفای کرونباخ در مطالعه هولیست و میلر از ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ گزارش شده است (هولیت و میلر، ۲۰۰۵). روایی و اعتبار این پرسشنامه، توسط عیسی‌نژاد، احمدی و اعتمادی (۱۳۸۹) از طریق تحلیل عاملی تأییدی و به شیوه آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۸۹ و ۰/۸۶ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۲ به دست آمده است.

پرسشنامه ارضای نیازهای اساسی گانیه: این مقیاس توسط گانیه (۲۰۰۳) معرفی شده است. این مقیاس دارای ۲۱ گویه بوده و برآورده شدن سه نیاز به استقلال، شایستگی و مرتبط بودن را می‌سنجد. پایایی این مقیاس به وسیله وی‌شافر، یانگ و زاکیلیک^۵ (۲۰۰۵) با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای نیاز به استقلال ۰/۶۸، نیاز به شایستگی ۰/۷۵ و نیاز به مرتبط بودن ۰/۸۵ گزارش شده

1. Yoo, Bartle-Haring, Day & Gangamma

2. Darvize, Z. & Kohaki, F.

3. Communication Pattern Questioner

4. Marital Intimacy Scale

5. Veyshafer, D. Jong, D. & Zaklic, D.

رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای روان‌شناختی با الگوهای ارتباطی زناشویی: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی
The relationship between marital quality and satisfaction of basic psychological needs with marital communication patterns: the mediating role of marital intimacy

است (دفترچی و همکاران، ۱۳۸۹). در ایران پایایی این پرسشنامه برای ارضای نیاز به استقلال ۰/۸۸، نیاز به شایستگی ۰/۶۹ و نیاز به مرتبط بودن ۰/۷۸ به دست آمد (دفترچی و همکاران، ۱۳۸۹).

یافته‌ها

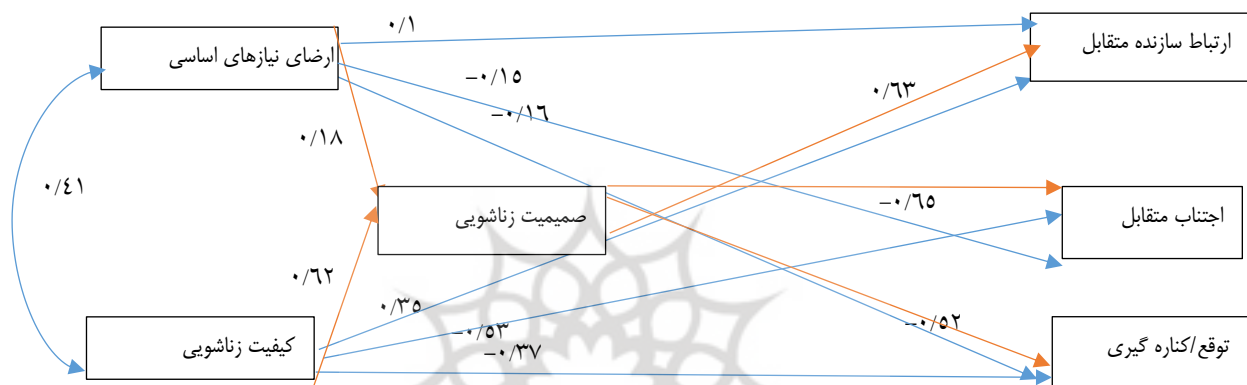
جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، میانگین) و از آمار استنباطی (آزمون تحلیل مسیر) و به وسیله نرم افزار آماری AMOS مورد تحلیل قرار گرفت یافته‌ها

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی

مردان		زنان		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳	۴	۱/۵	۳	۲۵ تا ۲۱
۵/۵	۱۱	۹/۵	۱۹	۳۰ تا ۲۶
۲۳	۴۶	۲۱	۴۲	۳۵ تا ۳۱
۲۴/۵	۴۹	۲۵/۵	۵۱	۴۰ تا ۳۶
۳۶	۶۲	۳۷/۵	۷۵	۴۵ تا ۴۱
۱۰	۲۰	۹/۵	۱۹	۵۰ تا ۴۶
۴	۸	۰	۰	بالاتر از ۵۰
% ۱۰۰	۲۰۰	% ۱۰۰	۲۰۰	جمع کل
۲۱/۵	۴۳	۱۹	۳۸	کاردانی
۵۴/۵	۱۰۹	۵۶/۵	۱۱۳	کارشناسی
۱۸/۵	۳۷	۲۰	۴۰	کارشناسی ارشد
۵/۵	۱۱	۴/۵	۹	بالاتر از کارشناسی ارشد
۲	۴	۲/۵	۵	۲ تا ۶
۵/۵	۱۱	۷	۱۴	۱۱ تا ۷
۲۰	۴۰	۲۰/۵	۴۱	۱۲ تا ۱۶
۴۰	۸۰	۳۷/۵	۷۵	۱۷ تا ۲۱
۲۳/۵	۴۷	۲۳	۴۶	۲۲ تا ۲۶
۹	۱۸	۹/۵	۱۹	۲۶ به بالا
% ۱۰۰	۲۰۰	% ۱۰۰	۲۰۰	جمع کل
۶	۱۲	۱۴/۵	۲۹	بدون فرزند
۲۷	۵۴	۴۸	۹۶	تک فرزند
۴۵	۹۰	۲۸/۵	۵۷	دو فرزند
۱۴	۲۸	۴/۵	۹	سه فرزند
۸	۱۶	۴/۵	۹	بیشتر از سه فرزند
% ۱۰۰	۲۰۰	% ۱۰۰	۲۰۰	جمع کل

نتایج جدول (۱) نشان داد که مردان رده سنی بین ۴۱ تا ۴۵ سال (۳۶ درصد) بیشترین فراوانی و ۲۱ تا ۲۵ سال دارای کمترین (۳ درصد) بوده‌اند، اما در گروه زنان نیز بیشترین فراوانی برای زنان ۴۱ از ۴۵ سال (۳۷/۵ درصد) و کمترین فراوانی نیز برای زنان بالاتر از ۵۰ سال (صفر درصد) بوده است. در قسمت مربوط به میزان تحصیلات در جمعیت زنان ۵۶/۵ درصد زنان دارای تحصیلات معادل کارشناسی بوده‌اند در حالی که ۴/۵ درصد آنان دارای تحصیلات بیشتر از کارشناسی ارشد بوده‌اند، در حالی که در جمعیت مردان تحصیلات معادل کارشناسی (۵۴/۵) و کمترین درصد نیز تحصیلات بالاتر از کارشناسی ارشد (۵/۵) بوده است. در قسمت مربوط به مدت

زمان ازدواج نیز در جمعیت زنان بیشترین درصد برای زنانی بوده است که ۱۷ تا ۲۱ سال از ازدواج آنان گذشته است (۳۷/۵) و کمترین درصد برای زنانی بوده است که تنها ۲ تا ۶ سال از ازدواج آنها گذشته است (۲/۵). همچنین برای مردان نیز بیشترین درصد برای مردانی بوده است که ۱۷ تا ۲۱ سال از ازدواج آنان گذشته است (۴۰) و کمترین درصد برای مردانی بوده است که تنها ۲ تا ۶ سال از ازدواج آنها گذشته است (۲). و در قسمت تعداد فرزندان در جمعیت زنان بیشترین درصد برای زنانی بوده است که تنها دارای یک فرزند بوده‌اند (۴۸) و کمترین درصد برای زنانی بوده است که سه فرزند (۴/۵) و یا بیشتر از سه فرزند (۴/۵) داشته‌اند. همچنین برای مردان نیز بیشترین درصد برای مردانی بوده است که دارای دو فرزند بوده‌اند (۴۵) و کمترین درصد برای مردانی بوده است که فرزندی نداشته‌اند (۶). در تحلیل مربوط به یافته‌های استنباطی در رابطه با فرضیه نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی در پیش‌بینی الگوهای ارتباطی بر اساس ارضای نیازهای اساسی و کیفیت زناشویی از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری بررسی شد. مدل این فرضیه در نمودار شماره ۱ آمده است:

نمودار ۱: مدل مفروضه نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی در پیش‌بینی الگوهای ارتباطی بر اساس ارضای نیازهای اساسی و کیفیت زناشویی

جدول ۲: رابطه مستقیم کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای اساسی با الگوهای ارتباطی

ضریب رگرسیونی غیر استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد	
۰/۱	۰/۲	ارتباط سازنده متقابل
-۰/۱۵	-۰/۱۸	ارتباط اجتناب متقابل
-۰/۱۶	-۰/۱۷	ارتباط توقع/کناره‌گیری
۰/۳۵	۰/۳۱	ارتباط سازنده متقابل
-۰/۵۳	-۰/۲۷	ارتباط اجتناب متقابل
-۰/۳۷	-۰/۱۸	ارتباط توقع/کناره‌گیری

جدول ۳: رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای اساسی با الگوهای ارتباطی با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی

متغیر میانجی	ضریب رگرسیونی غیر استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد	
ارتباط سازنده متقابل	۰/۶۳	۰/۵۹	ارضای نیازهای
ارتباط اجتناب متقابل	-۰/۶۵	-۰/۵۹	صمیمیت
ارتباط توقع/کناره‌گیری	-۰/۵۲	-۰/۴۸	زناشویی

رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای روان‌شناختی با الگوهای ارتباطی زناشویی: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی
The relationship between marital quality and satisfaction of basic psychological needs with marital communication patterns: the mediating role of marital intimacy

نتایج جدول (۳) نشان داد که، رابطه ارضای نیازهای اساسی و کیفیت زناشویی با ارتباط سازنده متقابل با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با ۰/۶۳، با اجتناب متقابل با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با ۰/۶۵- و با ارتباط توقع/کناره‌گیری با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی برابر با ۰/۵۲- بوده است که بیشتر از رابطه مستقیم کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای اساسی با الگوهای ارتباطی بوده و بر همین اساس اثر میانجی‌گری صمیمیت زناشویی در سطح (P=۰/۰۵) معنادار بوده است. برای بررسی مدل طراحی شده، با توجه به کفایت نمونه، میزان برازش (تناسب) مدل فرضی در نرم افزار ایموس مورد ارزیابی قرار گرفت و که نتایج آن به شرح ذیل بوده است:

جدول ۴: نتایج شاخص‌های برازش مدل

شاخص	علامت اختصاری	معادل فارسی	دامنه قابل قبول	الگوی تدوین شده
معیار اطلاعات	AIC	شاخص تعیین برانزنده الگو سازی	-	۴۹/۲۴
	BIC	شاخص تعیین برانزنده الگو سازی	-	۵۵/۱۳
	CFI	شاخص برازش تطبیقی	۰/۱-۹۰	۰/۹۸۳
	TLI	شاخص برازش توکر-لویس	۰/۱-۹۰	۰/۹۹۵
تطبیقی	IFI	شاخص برازش افزایشی	۰/۱-۹۰	۰/۹۷۹
	RFI	شاخص برازش نسبی	۰/۱-۹۰	۰/۹۶۹
	NFI	شاخص برازش بتلر-بنت	۰/۱-۹۰	۰/۹۹۶
مقتصد	RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	۰-۰/۰۸	۰/۰۰۱
	GFI	شاخص نیکویی برازش	۰/۱-۹۵	۰/۹۹۶
مطلق	AGFI	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	۰/۱-۹۵	۰/۹۸۹
	p-value	سطح معناداری	بیش از ۰/۰۵	۰/۷۴۲

با توجه به اینکه مقدار p برای مدل بزرگتر از ۰/۰۵ است (P=۰/۷۴۲)، می‌توان نتیجه گرفت که مقدار کای دو برای متغیرها مناسب است. همچنین چون مقدار شاخص GFI (۰/۹۹۶) و AGFI (۰/۹۸۹) به دست آمده نزدیک به یک می‌باشد و بعلاوه مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد یا RMSEA (۰/۰۰۱) کمتر از ۰/۰۸ و در دامنه قابل قبول است، می‌توان گفت که متغیرهای مدل به خوبی توسط داده‌ها برازش شده است. همچنین با توجه به این که شاخص برازش تطبیقی یا CFI (۰/۹۸۳)، شاخص برازش توکر-لویس یا TLI (۰/۹۹۵)، شاخص برازش افزایشی یا IFI (۰/۹۷۹)، شاخص برازش نسبی یا RFI (۰/۹۶۹) و شاخص برازش بتلر-بنت یا NFI (۰/۹۹۶) در دامنه قابل قبول (۰/۱-۹۰) قرار دارند می‌توان گفت که مدل اندازه‌گیری از برازش مناسبی برخوردار بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های به دست آمده ناشی از آزمون فرضیه پژوهش که عبارت بود از رابطه علی کیفیت رابطه زناشویی بر اساس ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و الگوهای ارتباطی زناشویی با میانجی‌گری صمیمیت بیان داشت که مدل از برازش مناسبی برخوردار بوده است، به این معنا که بین ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و کیفیت زناشویی با الگوهای ارتباطی زناشویی با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در رابطه با این فرضیه نتایج نشان داد که رابطه ارضای نیازهای اساسی و کیفیت زناشویی با الگوهای ارتباطی سازنده متقابل، اجتناب متقابل و ارتباط توقع/کناره‌گیری با میانجی‌گری صمیمیت زناشویی بیشتر از رابطه مستقیم کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای اساسی با الگوهای ارتباطی بوده و بر همین اساس اثر میانجی‌گری صمیمیت زناشویی معنادار بوده است. یافته‌های به دست آمده با نتایج پژوهش‌های بام، مارکوس، تورخیمر و امری (۲۰۱۸)، فلود، جنادک و مون^۱ (۲۰۱۸)، تقی‌یار، محمدی و زارعی (۲۰۱۵)، یو، بارتلت-هارینگ، دی و گنگاما (۲۰۱۴)، وزیر (۱۳۹۴)، فرمانی شاهرزاد، رسولی و قائدنیای جهرمی (۱۳۹۳)، اعتمادی، جابری، جزایری و احمدی (۱۳۹۳)، شعاع کاظمی (۱۳۸۹) و هفتر، کی‌کوت-گلاسر، لوینگ، گلاسر و مالارکی^۲ (۲۰۰۶)

1. Flood, Genadek & Moen

2. Heffner, K. L., Kiecolt-Glaser, J. K., Loving, T. J., Glaser, R. & Malarkey, W. B.

همسو بود. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت با توجه به این‌که روان‌شناسان و خانواده‌درمانگران کیفیت رابطه زناشویی را به عنوان موفقیت و عملکرد یک ازدواج موفق توصیف کرده‌اند و امروزه، این بعد یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های مهم تداوم، پایداری و ثبات زناشویی است. و اهمیت ارتباط به قدری است که سنگ‌زیربنای بهزیستی کلی خانواده عنوان شده است، طوری که الگوهای ارتباطی آشفته بر سلامت روان زوج اثر چشمگیری دارد (سیفرت و شوارتز^۱، ۲۰۱۱). ارتباط و الگوهای ارتباطی به عنوان غذای درونی و روان‌شناختی شناخته می‌شوند که برای رشد و دوام روان‌شناختی و بهزیستی و انسجام ضروری است. به نظر می‌رسد افرادی که نیاز به ارتباط در آنها به طور مناسب ارضا نشده خلأ روحی در درون خود احساس می‌کنند. به همین دلیل تصور می‌شود که در زمان چالش‌ها و مشکلات زناشویی کیفیت زناشویی پایین خواهد آمد. هر اندازه الگوی ارتباطی زوج‌ها مناسب‌تر باشد، زندگی زناشویی‌شان کمتر درگیر تعارض خواهد بود و زوجین کیفیت زناشویی بیشتری و ارضاکننده‌تری را تجربه خواهند کرد. بنابراین اگر زنان و مردان به هنگام بروز مسأله و مشکلات در بافت ازدواج خود، به جای کناره‌گیری و پرهیز کردن، با یکدیگر به دور از انتقاد و توهین به بحث و گفتگو بپردازند، به نحوی که هدف آن‌ها یافتن راه حلی توافقی برای مسائل باشد، در رابطه زناشویی خود کیفیت بیشتری را تجربه می‌کنند (بام و همکاران، ۲۰۱۸). در رابطه با تبیین نقش میانجی متغیر صمیمیت زناشویی نیز می‌توان گفت که مفهوم پردازی رایج از صمیمیت؛ سطح نزدیکی به همسر، به اشتراک‌گذاری ارزش‌ها و ایده‌ها، فعالیت مشترک، روابط جنسی، شناخت از یکدیگر و رفتارهای عاطفی نظیر نوازش کردن است. فردی که میزان بالای صمیمیت را تجربه می‌کند، قادر است خود را به شیوه مطلوب‌تری در روابط عرضه کند و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری به شریک و همسر خود ابراز کند (یو و همکاران، ۲۰۱۴). زوج‌هایی که صمیمیت بالاتری دارند، ممکن است قابلیت بیشتری در مواجهه با مشکلات و تغییرات مربوط به رابطه خود، داشته باشند و در نتیجه کیفیت زناشویی بالاتری را تجربه کنند (پاتریک و همکاران، ۲۰۰۷). بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان چنین پیشنهاد نمود که با در نظر گرفتن نقش پررنگی که الگوهای ارتباطی، ارضای نیازهای روان‌شناختی و صمیمیت زناشویی در زندگی زناشویی دارند لازم است که مشاوران و روان‌شناسان خانواده آموزش مهارت‌های زناشویی در حیطه‌های مختلف آن را مورد توجه قرار دهند. همچنین با توجه به نقش متغیرهایی همچون تأثیر محیط فرهنگی شغل معلمان متأهل و تأثیر احتمالی آن بر الگوهای ارتباطی، نیازهای اساسی روان‌شناختی، صمیمیت و کیفیت زناشویی، پیشنهاد می‌شود این پژوهش در نمونه و جامعه‌های گوناگون و با فرهنگ و طبقات اجتماعی-اقتصادی متفاوت اجرا و نتایج با این پژوهش مقایسه گردد، تا تناسب مدل ارائه شده را مورد بررسی بیشتر قرار داد.

منابع

- آذرنیک، مینا و آقایی، اصغر. (۱۳۹۴). پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی براساس مؤلفه‌های هوش هیجانی (خوش‌بینی/تنظیم هیجان، ارزیابی از هیجانات، مهارت‌های اجتماعی و کاربرد هیجانات) در زوجین شهر اصفهان. دومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی.
- اعتمادی، عذرا؛ امین جعفری، بتول و شاه‌سیاه، مرضیه. (۱۳۹۳). تأثیر آموزش گروهی زوجین بر اساس رویکرد ارتباط درمانی بر افزایش صمیمیت زوجین شاهد و اینترگر شهر اصفهان. پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده. سال دوم، شماره دوم. (۱ و ۲). ۳۸-۱۳.
- اعتمادی، عذرا؛ جابری، سمیه؛ جزایری، رضوان‌السادات و احمدی، سید احمد. (۱۳۹۳). بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی، الگوهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با صمیمیت زناشویی در زنان شهر اصفهان. فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه. ۵. (۱). ۶۳-۷۴.
- بهرامی، محمود؛ بابایی، رضا؛ فروهر، آرزو؛ نظری، علی محمد و زهراکار، کیانوش. (۱۳۹۳). نقش ابعاد سلامت معنوی در پیش‌بینی الگوهای ارتباطی زناشویی معلمان زن مقطع ابتدایی شهر کرج. فصلنامه تاریخ پزشکی. سال ششم، شماره بیست و یکم. (۴). ۵۱-۸۱.
- ثنائی، باقر؛ هومن، عباس و علاءقند، ستیلا. (۱۳۸۸). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران: انتشارات بعثت.
- جاویدی، نصرالدین؛ سلیمانی، علی اکبر؛ احمدی، خدابخش؛ صمدزاده، منا. (۱۳۹۲). اثربخشی زوج درمانی هیجان‌مدار (EFT) بر بهبود الگوهای ارتباطی زوجین، تحقیقات علوم رفتاری، ۱. (۵). ۴۱۰-۴۰۲.
- دفت‌رچی، عفت؛ شیخ‌الاسلامی، راضیه. (۱۳۸۹). رابطه برآورده شدن نیازهای روان‌شناختی در ارتباطات زناشویی با رضایت زناشویی در دانشجویان، پنجمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان، تهران.
- رودباری، زهرا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین ارضای نیازهای بنیادی روان‌شناختی با رشد اجتماعی در دانش‌آموزان دختر سازگار و ناسازگار پیش‌دانشگاهی شهرستان نکا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته روان‌شناسی عمومی. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبائی.

¹. Siffert, A. & Schwartz, B.

رابطه کیفیت زناشویی و ارضای نیازهای روان‌شناختی با الگوهای ارتباطی زناشویی: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی
 The relationship between marital quality and satisfaction of basic psychological needs with marital communication patterns: the mediating role of marital intimacy

- شعاع کاظمی، مهرانگیز. (۱۳۸۹). بررسی پیوند الگوهای ارتباطی با خشنودی زناشویی. مطالعات اجتماعی روان‌شناسی زنان. ۸. (۱). ۷۰-۵۷.
 عیسی نژاد، امید؛ احمدی، احمد و اعتمادی، عذرا. (۱۳۸۹). اثربخشی غنی سازی روابط بر بهبود کیفیت روابط زناشویی زوجین. مجله علوم رفتاری. دوره ۴. شماره ۱. (۱). ۹-۱۶.
 نصر اصفهانی، نرگس. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر آموزش مفاهیم نظریه انتخاب به شیوه گروهی بر افزایش صمیمیت زناشویی زنان. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، سال دوم، شماره ۸ (۴). ۱۱۴-۱۰۵.
 وزیری، مژده. (۱۳۹۴). پیش‌بینی رضایت زناشویی زوج‌ها براساس نیازهای اساسی آن‌ها. فصلنامه رویش روان‌شناسی، سال ۴، شماره ۲۱. (۳). ۸۷-۹۶

- Bagarozzi, D. A. (2001). *Enhancing intimacy in marriage: A clinician's guide*. USA: Brunner & Rout ledge. Tylor & Forancis Group. USA.
- Beam, C. R., Marcus, K., Turkheimer, E. & Emery, R. E. (2018). Gender differences in the structure of marital quality. *Journal of Behavior Genetics*. Online published. <https://doi.org/10.1007/s10519-018-9892-4>.
- Blanchard, C. M., Amiot, C. E., Perreault, S., Vallerand, R. J., & Provencher, P. (2009). Cohesiveness coach's interpersonal style and psychological needs: Their effects on self-determination and athletes subjective well-being. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 591-601.
- Darvize, Z. & Kohaki, F. (2008). Relationship between marital adjustment and psychological well-being. *Journal of Women studies*. 6. (1). 91-104.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2007). Facilitation on optimal motivation and Well-being across life's Domain. Department of Psychology. University of Rochester.
- Flood, S. M., Genadek, K. R. & Moen, P. (2018). Does Marital Quality Predict Togetherness? Couples' Shared Time and Happiness during Encore Adulthood. Minnesota Population Center. University of Minnesota.
- Frish, M. B. (2006). *Quality of life therapy: Appling a life satisfaction approach to positive psychology and cognitive therapy*, Hoboken, NJ: Wiley.
- Gagneh, M. (2003). The role of autonomy support and autonomy orientation in prosaically behavior engagement, *Motivation and Emotion*; 27, 199, 223.
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation and avoidance in marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*; 1, 6-15.
- Gurman, A. S. (2008). *Clinical handbook of couple therapy*. New York: The Guilford Press.
- Heffner, K. L., Kiecolt-Glaser, J. K., Loving, T. J., Glaser, R. & Malarkey, W. B. (2006). Older spouses 'cortisol responses to marital conflict: Associations with demand/withdraw communication patterns. *Journal of Behavioral Medicine*; 29(4): 317-325.
- Johnston, M. M. & Finney, S. J. (2010). Measuring basic needs satisfaction: Evaluating previous research and conducting new psychometric evaluation of the basic needs satisfaction in general scale. *Contemporary Educational psychology*; 35. 280-296.
- Karahan, T. F. (2007). The Effects of a Couple Communication program on Conflict Tendency among Married passive Couples. *Educational Sciences: Theory and Practice*. 7(2): 845-858.
- Ledbetter, M. A. (2009). Family communication patterns and relational maintenance behavior: Direct and mediated association with friendship closeness. *Human Communication Research*: 35(1): 130-47.
- Madathil, J., & Benschoff, J. (2008). Importance of marital characteristics and marital satisfaction: A comparison of Asian Indians in arranged marriages and Americans in marriages of choice. *The Family Journal*; 16. (3), 222-230.
- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. & Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, Differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal*; 15, 359- 367.
- Pielage, S., Luteinjin, F. & Arrindell, W. (2005). Adult attachment, intimacy and psychological distress in a clinical and community sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*; 12, 455-64.
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140, 140-187.
- Siffert, A. & Schwartz, B. (2011). Spouses demand and withdrawal during marital conflict in relation to well-begin. *Journal of Social and Personal Relationships*. 28(2):232- 277.
- Taghiyar, Z., Mohammadi, K. and Zarie, E. The survey of relationship between sexual satisfaction, and marital commitment with marital intimacy in Esfahan couples. *South Journal of Educational Psychology and Counseling*; 2015. 2, 1, 44-49.
- Yalcin, M. B., & Karahan, F. (2009). The effect of couple communication program on passive conflict tendency among married couples. Department of Educational Sciences, 55139 Kuruplit/ Samsun, Turkey; 845- 858.
- Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D. & Gangamma, R. (2014). Couple Communication, Emotional and Sexual Intimacy, and Relationship Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*. 40. 4. 275-93.
- Zhang, Q. (2007). Family communication patterns and conflict styles in Chinese parent – child relationships. *Commune Quarterly*: 55(1): 113-28.